

Åpenhetsloven – redegjørelse for aktsomhetsvurderinger

1. Innledning

2. Oversikt over organisering, ansvarsområder og retningslinjer for oppfølging av åpenhetsloven

2.1 Organisering av virksomheten til Mesta

2.2 Mestas driftsområde

2.3 Ansvarsområder og fordeling av oppgaver

2.4 Rutiner for håndtering av faktiske og mulige konsekvenser om avdekkes gjennom aktsomhetsvurderingen

3. Aktsomhetsvurderinger utført i 2024

3.1 Kartlegging av leverandørkjede

3.2 Prioritering av leverandørkjede

4. Tiltak for identifiserte risikoer

4.1 Risikovurdering av egen virksomhet

4.2 Risikovurdering av leverandørkjede

4.3 Gjennomførte tiltak i 2024

5. Faktiske avdekkede negative konsekvenser

5.1 I egen virksomhet

5.2 I leverandørleddet

1

1

2

2

2

2

2

2

3

3

3

3

3

3

3

3

1. INNLEDNING

Åpenhetsloven skal fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (§ 1.Lovens formål). For å realisere åpenhetsloven og bidra til et ansvarlig næringsliv skal Mesta kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan risiko for negativ påvirkning skal håndteres. Etter lovens § 5 skal resultatene fra aktsomhetsvurderingene offentliggjøres gjennom en årlig redegjørelse.

Dette dokumentet inneholder en redegjørelse for aktsomhetsvurderingene Mesta har utført i perioden fra 1. januar 2024 til 31. desember 2024. Formålet med redegjørelsen er å gi allmennheten innsikt i nøkkel-funnene fra aktsomhetsvurderingene og hvilke tiltak Mesta har iverksatt. Aktsomhetsvurderingene dekker også Mestas datterselskaper.

Redegjørelsen dekker:

→ Punkt 2: En beskrivelse av Mestas organisering, ansvarsfordeling under åpenhetsloven, samt selskapets rutiner for håndtering av konsekvenser som avdekkes gjennom aktsomhetsvurderinger

→ Punkt 3: Informasjon om hvordan aktsomhetsvurderingen er gjennomført

→ Punkt 4: Iverksatte tiltak for å følge opp resultatene fra aktsomhetsvurderingene

→ Punkt 5: Faktiske avdekkede negative konsekvenser

2. OVERSIKT OVER ORGANISERING, ANSVARS-OMRÅDER OG RETNINGSLINJER FOR OPPFØLGNING AV ÅPENHETSLOVEN

2.1 Organisering av virksomheten til Mesta

Mesta er eid av Nærings- og fiskeridepartementet og har tre registrerte datterselskaper; Mesta Eiendom AS, Mesta Sverige AB og Rail Infrastructure AS (RIAS). Det er kun Mesta AS og RIAS som er omfattet av virkeområdet til åpenhetsloven (jf. Lovens §2 og §3) og som er inkludert i denne felles redegjørelsen. Det fremgår

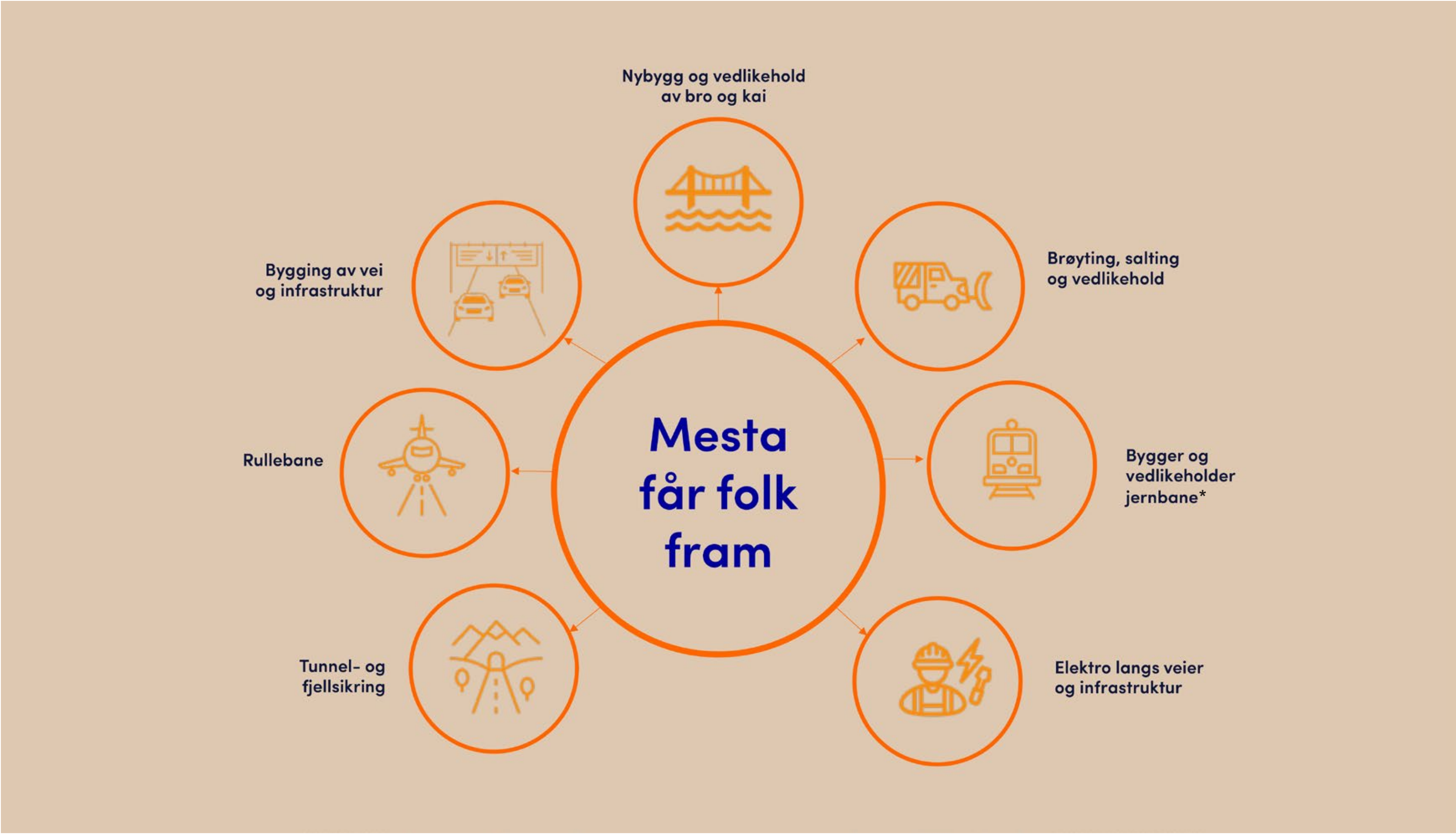
av redegjørelsen hva som gjelder for det enkelte selskap, og redegjørelsen er publisert på nettsiden til begge selskapene.

2.2 Mestas driftsområde

Mesta bygger, vedlikeholder og utvikler norsk infrastruktur på oppdrag fra både offentlige og private kunder. Cirka 45 prosent av våre anskaffelser er knyttet til underentrepriser fra norske selskaper. Øvrig innkjøp er primært fra norske leverandører, med noen få unntak.

2.3 Ansvarsområder og fordeling av oppgaver

Hovedansvaret for oppfyllelse av plikter etter åpenhetsloven for Mesta, er definert i prosedyre ved samme navn og ansvaret tilfaller administrerende direktør. Innkjøp i Mesta er ansvarlig for at det blir gjennomført aktsomhetsvurderinger i Mestas leverandørledd, mens avdelingene HMS, Kvalitet, Bærekraft og HR er ansvarlig for aktsomhetsvurderinger i eget ansvarsområde. RIAS er også omfattet av de årlige aktsomhetsvurderingene. Mesta og RIAS stiller sine leverandører ansvarlig for oppfølging av åpenhetsloven mot sin leverandørportefølje gjennom sjekklister i forkant av avtaleinngåelse, Standardvilkår knyttet til avtale der både åpenhetslov, etiske prinsipper, miljøklausuler, samt mulighet for revisjon inngår. Videre har man etiske retningslinjer som leverandørene opplyses om og jevnlig evalueringsmøter der åpenhetslovsoppfølging knyttet til leverandøroppfølging inngår. Det er opprettet prosedyren «Prosedyre for oppfyllelse av plikter etter åpenhetsloven for Mesta AS» som beskriver oppfølging av åpenhetsloven internt og mot

* RIAs inngår her

leverandører knyttet til aktsomhetsvurderinger og håndtering av avvik.

2.4 Rutiner for håndtering av faktiske og mulige konsekvenser som avdekkes gjennom aktsomhetsvurderingen

Mesta følger OECDs veileder for gjennomføring av aktsomhetsvurderinger, herunder punkt 2.3 og punkt 2.4 om iverksettelse og oppfølging av tiltak etter funn av faktiske eller mulige konsekvenser i Mestas virksomhet. Funn i revisjoner rapporteres i Mestas avvikshåndteringssystem, og følges opp av en dedikert fagavdeling. RIAS omfattes av samme rutine.

3 AKTSOMHETSVURDERINGER UTFØRT I 2024

3.1 Kartlegging av leverandørkjede

Mesta benyttet 8136 unike leverandører i 2023. 3,1 % av Mestas innkjøpsvolum, er såkalt utenlandsinnkjøp. Ser man på antall, så har Mesta kjøpt fra 75 ulike utenlandske leverandører, altså er 0,9 % av Mestas innkjøp knyttet til utenlandske leverandører. 40 av disse 75 er svenske.

For å gjennomføre en risikovurdering av leverandørkjeden, har Mesta benyttet Azets Insight sin modul for åpenhetsloven til å utføre en objektiv risikovurdering av samtlige leverandører. Systemet er basert på OECD sine retningslinjer og kravene fra åpenhetsloven §4. Datagrunnlaget som brukes er Mesta og RIAS' leverandørregister, leverandørtransaksjoner, samt 15 globale risikoinndikatorer for brudd på menneskerettigheter, brudd på anstendig arbeidsforhold, brudd

på økonomiske- og skattemessig lovgivning samt en vurdering av klimapåvirkning. Basert på denne dataen gir systemet hver enkelt leverandør en separat risikoscore for klima-, sosiale, og styringsmessige forhold, samt en summert total risikoscore. RIAS er omfattet av denne kartleggingen.

3.2 Prioritering av leverandørkjeden

Mesta brukte data fra systemet og satte terskelverdier for risikoscore og innkjøpsbeløp. Samtlige leverandører over terskelverdiene ble underlagt en subjektiv risikovurdering utført av en arbeidsgruppe bestående av representanter fra avdelingene HMS og Kvalitet, I nnkjøp, Bærekraft og HR. Gjennom en serie med arbeidsmøter ble det lagt til subjektive innspill og fakta basert på dagsaktuell kunnskap og erfaring fra deltagerne i arbeidsgruppen.

Mesta jobber kontinuerlig for å holde standarden på alt vi gjør så høy som mulig, og jobber systematisk med å styrke kompetanse innen sikkerhet.

Kombinasjonen av Azets' objektive analyse og de subjektive innspillene, har dannet grunnlaget for hvilke leverandører man har iverksatt tiltak mot. Prioriteringen er altså basert på grundige analyser, hvor man har prioritert de innkjøpskategoriene og/eller leverandør-ene, som utgjør størst risiko for mulige negative konsekvenser for brudd på menneskerettigheter og

anstendige arbeidsforhold. Arbeidsgruppen har også definert hvilke tiltak som må iverksettes.

Merk at Mestas datterselskap, RIAS, er lagt til som en egen forretningsenhet i Azets Insights, slik at dette selskapet er ivaretatt i arbeidet med åpenhetsloven. Videre er det kjørt separate arbeidsmøter med tilhørende aktsomhetsvurderinger og tiltak for RIAS.

Begrensningen førte til at man valgte ut 76 leverandører i Mestas leverandørkjede, og 17 leverandører i RIAS' leverandørkjede som man har eller skal utføre tiltak ovenfor, for eksempel oppfølgingsspørsmål til leverandør, bransjesjekk, leverandørmøter, revisjon osv.

Mesta har spesifikt valgt å ha hovedfokus på disse fem bransjene i 2024:

- asfalt
- skogdrift
- sand, sten og pukk
- renovasjon og avfall
- transport

I tillegg til tiltak rettet mot dette leverandørutvalget, er risikobildet i markedet fulgt opp gjennom blant annet månedlige markedsrapporter. Rapportene trekker fram aspekter man må være særskilt observante på og risikominimerende tiltak som må gjennomføres mot våre leverandører. Det er også avholdt månedlige åpenhetslovmøter hvor eventuelle nye risikofaktorer, som kunne påvirke prioriteringen etter den initielle aktsomhetsuvrderingen, har blitt diskutert og vurdert.

4 TILTAK FOR IDENTIFISERTE RISIKOER

Mestas prosedyre for oppfyllelse av åpenhetsloven definerer følgende:

- «Tiltak for å stanse, forebygge og redusere negativ påvirkning/skade
- Basert på risikokartlegging og prioritering/vesentlighetsvurdering skal konkrete tiltak vurderes og besluttet av fagansvarlige
- Tiltak kan gjennomføres direkte ovenfor leverandører/grossister fra vår virksomhet eller ved en felleshenvendelse fra bransjen gjennom bransjeforening eller andre samarbeidspartnere»

4.1 Risikovurdering av egen virksomhet

Mesta har gjennomført en risikovurdering av egen virksomhet. Mestas arbeid utføres i Norge og tjenestene Mesta utfører omfattes av arbeidsmiljøloven. Mye av produksjonsvirksomheten i Mesta medfører faremomenter. En stor del av arbeidet foregår på eller langs trafikkerte veier, i høyden, i fjell eller under vann. Mesta jobber kontinuerlig for å holde standarden på alt vi gjør så høy som mulig, og jobber systematisk med å styrke kompetanse innen sikkerhet. I tillegg evaluerer og reviderer vi alle sikkerhetsplaner løpende. Alle ansatte og innleide mannskaper er pålagt å gjennomføre sikkerhetskurs før de kan arbeide på, langs eller ved vei. Mesta er sertifisert i henhold til ISO14001, ISO9001 og ISO 45001 og gjennomgår revisjoner jevnlig for å sikre at selskapet arbeider systematisk med miljø- og kvalitetsledelse. I tillegg har Mesta et omfattende internrevisjonsprogram og utfører årlig et stort antall revisjoner av egne prosjekter

innen områdene Kvalitet, HMS, HR (HR2 Lønns- og arbeidsvilkår, Ytre Miljø, Maskin, Økonomi. Det ble ikke avdekket noen brudd på menneskerettighetene under intern- og eksternrevisjoner som ble utført i 2024. Intern- og eksternrevisjoner avdekket mindre avvik innen uanstendige arbeidsforhold, se mer under punkt 5.

4.2 Risikovurdering av leverandørkjede

I utvalget beskrevet i pkt. 3.2, ble det avdekket flere mulige risikofaktorer i Mestas leverandørkjede. Som nevnt i punkt 3.1, er risikoene definert med bakgrunn i: Selskapets leverandørregister, leverandørtransaksjoner, samt 15 globale risikoidikatorer for brudd på menneskerettigheter, brudd på anstendig arbeidsforhold, brudd på økonomiske- og skattemessig lovgivning samt en vurdering av klimapåvirkning.

Til høyre er en oversikt over de bransjene Mesta har valgt å jobbe med i 2024, og tilhørende risikoer Mesta har fokusert på i sin oppfølging.

I tillegg til disse bransjene har man videreført arbeidet med kategoriene som ble utpekt i aktsomhetsvurderingen i 2023, grunnet risiko knyttet til opphavsland og/eller råmateriale innen disse kategoriene, som krever kontinuerlig oppfølging.

Innkjøpskategori	Prioritert risiko
Transport	- Forhøyet score på sosiale forhold (risiko knyttet til lønns- og arbeidsforhold) - Forhøyet score på klima (sektoren står for store klimagassutslipp)
Renovasjon og avfall	- Forhøyet score på styringsmessige forhold (nedstrøms) - Vi prioriterer oppfølging av de to aktørene vi anser som størst risiko for vår organisasjon og og endeliktet for avfallet (Norsk Gjenvinning).
Sand, sten og pukk	- Vi har vurdert at våre leverandører innen denne kategorien er norske leverandører og har lave utslag på sosialt og styringsmessige forhold under ESG kriteriene. De har imidlertid høy score på miljø, som har med uttak av naturressurser å gjøre.
Skogdrift	- Vi har vurdert at våre leverandører er norske leverandører og har lave score på soc og gov under ESG kriteriene: Det er vurdert at det ikke er behov for ytterligere tiltak per nå som bransjetiltak. - Prioriterte leverandører valgt ut for videre oppfølging i 2024/25
Asfalt	- Forhøyet score på miljø (store klimagassutslipp) og sosiale forhold (særlig arbeidsforhold og bruk av utenlandske sesongarbeidere) - Funn viser risiko knyttet til uttak av steinmaterialer og opprinnelsesland for bitumen. Risiko i produksjonen er primært knyttet til arbeidsforhold og bruk av sesongbasert, utenlandsk arbeidskraft, i tillegg til klimarisiko ved høyt energiforbruk.
Annet	- Fjellsikring har ytret behov for innkjøps involvering for å sikre avtaler fremover og innhenting av deklarasjon på etterlevelse av stålforbud fra Russland/utføre revisjoner/evaluering etc.

4.3 GJENNOMFØRTE TILTAK I 2024

Innkjøpskategori	Tiltak
Transport	- Det er utført konkrete tiltak mot 44 leverandører - I løpet av det neste året, gjøres det skatt, avgift og arbeidstidsordninger. - Oppfølgingsmøte i november der det ses på konkrete tiltak (eks. Revisjon og oppfølging)
Renovasjon og avfall	- Analyse av nedstrømsrapport - Oppført som tiltaksleverandør for 2025
Sand, sten og pukk	- Leverandørmøte med utvalgt leverandør for å lære mer om bransjen og evt. utfordringer der. - Hovedfokus fremover er å jobbe med gjenbruk av masser (konkret tiltak: testing av Porfyr plattform)
Skogdrift	- Leverandører valgt ut for videre oppfølging i 2024/25; da vil det gjøres skatt, avgift og arbeidstidsordninger. - Denne kategorien vil også følges opp i forbindelse med et eget UE kartleggingsprosjekt.
Asfalt	- Møter avholdt med 3 av Mestas største asfaltleverandører for å lære om deres åpenhetslovshåndtering, bransje risiko og bransjens/leverandørenes fokus på bærekraft. - Følges opp – revisjonsliste og rutiner for innkjøp varer og tjenester i 2024/2025
Annet	- Vurdering av om innkjøp skal involveres i større grad, for å minimere risiko innen kategorien.

Til høyre følger øvrige tiltak som er utført i 2024 innen andre bransjer i tillegg til de prioriterte over.

Innkjøpskategori	Tiltak utført i 2024
Salt	- Revisjon i Spania i 2024 hos saltleverandør. - Dialogmøter med leverandør og shipping selskap - Revisjon på lagrene i Norge for å sjekke kvalitet og stikkprøver; test til analyse - Datablad med kravspesifikasjon - Opprettet Environment protocol declaration (EPD) på salt produsert i Spania - Godkjente shippingselskaper/forsikring - Møte med rederier om bærekraftiltak i shipping (bunnstoff på båt, propell-løsning, drivstoffløsninger etc.) - Kontrakter (som etisk standard klausul, nominerte havner, etc.). - Årlig risikovurdering
Stål	- Oppfølgingsmøte knyttet til tidligere revisjon i Romania av Ikon som vi kjøper stålprodukter til snøoverbygg fra Mesta prosjektansatte - Oppfølgingsmøte knytte til tidligere revisjon i Østerrike og Kroatia av rekkverksleverandør Deltabloc. - Utsendt dokument om importforbud fra Russland - Teams-møter med rekkverksteam/leverandør - Markedsanalyser for å følge med på risikokilder - Kontakt med tollmyndigheter og speditører for å sjekke om det er nye regler man må forholde seg til i 2024 ved import - Anbudsrunde på transport av stålet. - Pågående arbeid med å forbedre kontraktutkast der bærekraft/etisk standard (tariff etc.). ivaretas - Datablader for å sjekke opprinnelsesland og komponenter som kan være risikable ift. åpenhetsloven
Arbeidstøy og verneutstyr	- Sendt kravspesifikasjon til profilleverandør - Tverrfaglig involvering i vurdering av anbud - Miljømerking; Svanemerket - Bærekraft har vært særlig involvert i kategoriprosessen; vannforbruk og forurensning på produktnivå har blitt kartlagt - Vurdering av opprinnelsesland og risiko knyttet til dette ved utvelgelse av sortiment - Har sjekket resirkuleringsmåter, men prosjektet er kun i startfasen; ingen god løsning per i dag pga. kjemikalier (brannhemmende)

Innkjøpskategori	Tiltak utført i 2024
Underentrepriser (UE)	- Økt bruk av Start BANK - Anbudsrunde på trafikkdirigering – innspill fra tillitsmann rundt arbeidsvilkår - Redusert risiko gjennom etablering av ny kravspesifikasjon ved inngåelse av avtaler (f.eks. tariff) - Nye inngåtte kontrakter (inkluderer klausuler som ivaretar etiske standarder og åpenhetskrav) - Kontroll av lønns- og arbeidsvilkår i prosjektene - Revisjoner i kontraktenes varighet - Oppfølging av avholdt workshop med Care Norge for å konkretisere aksjoner om hvordan vi kan inspirere og bidra til økt mangfold, herunder også økt kvinneandel, hos våre underentreprenører
Maskiner og utstyr	- Livsløpsanalyse «fra vugge til grav»: Hvor kommer batteriene og råvarer fra og hvordan blir de behandlet når bilen skrotes? - Sjekke med leverandørene om de har kontroll på hele verdikjeden - Følger transportører EUs mobilitetspakke og regler? - Sjekke med shippingselskapet om CO₂ krav for 2024 - Målinger på CO₂ på utstyr og flåte: Linx - Krav til opplæring for operatør/sjåfør: Ulike godkjente beviser og sertifikater - Bærekraft er med i evalueringsrundene
Asfaltmasse	- Sjekke med leverandørene at man ikke importerer fra Russland (ref. EUs sanksjonsbestemmelser på bitumen) - Informere internt om risiko i markedsrapport og på Workplace - Kravspesifikasjon - Kontrakter (relevante klausuler) - Bestille lokalt ute, og håndteres i liten grad av innkjøp
Faglig oppdatering	For å sikre at Mestas arbeid med åpenhetsloven er iht. god praksis og erfaring fra andre, har vi deltatt på en rekke samlinger rundt temaet i 2024: - Digital samling: Grønne innkjøp – Skift – 29.10 - Informasjonsmøte om Åpenhetsloven – Tradebroker – 21.10 - Møte i fagnettverket for innkjøpsledere i Skift – Skift – 03.09 - Kaffe & Kunnskap: Åpenhetsloven – internkurs – 08.05 - Arbeidsmøte aktsomhetsvurderinger – Azets/internkurs – 08.04 - Arbeidsgruppe, åpenhetsloven– EBA – 30.01 - Åpenhetsloven i Azure Sustainability – Azets/internkurs – 23.01 - Åpenhetsloven – Informasjonsmøte Tradebroker – 10.01

5. FAKTISKE AVDEKKEDE NEGATIVE KONSEKVENSER

5.1 I egen virksomhet

I virksomheten har det blitt identifisert enkelte mindre avvik på arbeidstidsbestemmelser. Tiltak som opplæring, og ytterligere oppfølging er iverksatt. Det er avdekket noen ufullstendige risikovurderinger knyttet til ytre miljø gjennom internrevisjoner som beskrevet i punkt 4.1. Disse er fulgt opp med tiltak der prosjektledelsen oppdaterer risikovurderingene.

5.2 I leverandørleddet

Det har vært avdekket enkelte mindre avvik i arbeidstid og lønnsforhold i forbindelse med revisjoner av UE. Disse har blitt fulgt opp med tiltak i regi av prosjektledelsen.